

RIIGIKOHUS

Avaldatud veebilehel *Riigikohus* (<https://www.riigikohus.ee>)

Avaleht > Riigikohus: e-hääletamise lähtekood tuleb avaldada enne proovihääletust

Riigikohus: e-hääletamise lähtekood tuleb avaldada enne proovihääletust

27. oktoober 2025

Riigikohus tunnistas õigusvastaseks selle, et riigi valimisteenistus ei avalikustanud elektroonilise hääletamise lähtekoodi enne proovihääletuse algust.

Samas pole kohtu hinnangul alust arvata, et viivitus lähtekoodi avaldamisel oleks võinud mõjutada proovihääletuse tulemust ja elektroonilise hääletamise õiguspärasust.

Kohtus oli arutusel Märt Põdra kaebus, milles ta heitis valimisteenistusele ette elektroonilise hääletamise süsteemi ja kontrollrakenduse lähtekoodi õigeaegset avaldamata jätmist. Koodi ei avalikustatud enne 30. septembril toimunud proovihääletamist, vaid seda tehti alles 3. oktoobril. Kaebaja sõnul riivas see tema kui vaatleja õigusi.

Seaduse järgi tuleb lähtekood avaldada „enne valimisi“, mis valimisteenistuse ja Vabariigi Valimiskomisjoni hinnangul viitas e-hääletamise algusele ehk 13. oktoobrile. Varasemat mitteavaldamist põhjendas valimisteenistus muu hulgas sellega, et koodiga tehakse pidevalt tööd ning vahepealsete versioonide avaldamine võib tekitada segadust ja ohustada valimiste usaldusväärsust.

Riigikohus leidis täna avaldatud otsuses, et lähtekood ja selle juurde kuuluv dokumentatsioon tuleb avaldada siiski enne proovihääletamise algust, mistõttu oli valimisteenistuse tegevus õigusvastane.

Kohus märkis, et proovihääletamisel on kaalukas roll valimiste ettevalmistamisel ning e-hääletamist ei saa alustada ilma edukat proovihääletust läbimata. Proovihääletamise vastavust seadusele ja tehnilisele dokumentatsioonile peab hindama audiitor ning vaatlejatel on valimistoimingute juures ainult passiivne roll.

Samas on kohtu hinnangul vaatlejatel siiski oluline osa selles, et järgitakse valimispõhimõtteid ja valimised on lõppkokkuvõttes demokraatlikud. Oma õigusi saavad vaatlejad täies mahus teostada ainult juhul, kui neile on enne proovihääletust kättesaadavad nõuded, millele elektrooniline hääletamine peab vastama.

Riigikohus nentis, et lähtekoodi avaldamisaja puhul tuleb ühelt poolt arvestada sellega kaasneda võivaid riske, aga teisalt ka vaatlejate õigusi, avalikkuse huvi ja valimistoimingute läbipaistvuse põhimõtet. Lähtekoodi avaldamine ei välista selle hilisemat muutmist, kui muudatused on avalikud ja selgelt jälgitavad.

Riigikohtu otsusega saab tutvuda siin [1].

Teate sisestas:

Arno Põder
pressiesindaja
arno [dot] poder@riigikohus [dot] ee

Allikas URL: <https://www.riigikohus.ee/et/uudiste-arhiiv/riigikohus-e-haaletamise-lahtekood-tuleb-avaldata-enne-proovihaaletust>

Lingid

[1] <https://www.riigikohus.ee/et/lahendid?asjaNr=5-25-55/4>